

Az erdészet s bányászat közti viszony, tekintettel a beszterczebányai m. k. jószágigazgatóság kerületére.

A beszterczebányai jószágigazgatóság alá tartozó erdőségeknek csaknem egyedüli fogyasztója ezelőtt a kincstári bányászat volt, mely a termelt faanyagot annyira a maga részére foglalta volt le, hogy magánosoknak csak kis része jutott, csak 1864. óta adatott el említésre méltó épület — s műszerfa, ugyszintén fűrészáru és zsindely. Ez 1870-ik év óta mindig fokozódott, míg jelenleg az erdőség főjövédelme a vállalkozók útján foly be s a bányakincstár — mint fafogyasztó — jelentősége mindinkább háttérbe szorul.

E fordulat azóta állott be, mióta az erdészet számadását a bányászatétól külön vezetik, a mi által kitünt, hogy a bányakincstár mily nagy deficittel dolgozik s hogy eddig kimutatott többlete leginkább csak az erdő révén volt.

Az erdészet eképen a bányászattól való százados függésétől felszabadulva, minél nagyobb jövedelemre törekedett. A kormány is buzgón felkarolta az erdészet ügyét s az eddig a selmeczi főbányagrófság alá tartozott erdőket, az 1870-ik évben Beszterczebányán szervezett külön jószágigazgatóság alá helyezte.

A bányászat ez által képzelhetőleg kényelmetlen helyzetbe jutva, igyekezett abból szabadulni az által, hogy minden áron oda törekedett s törekszik maig is hatni (még hirlapilag s az országgyűlésen is), hogy a jószágigazgatóság ujából feloszlatás s az erdők a selmeczi bányagazgatóság kezelésébe jussanak vissza.

A visszacsatolás azonban előnnyel nem járhat már azért sem, mert a soovári jószágigazgatóság feloszlatása s a beszterczebányaihoz való bekebelezése által — ennek hatásköre 374.159.26 katasztrális holdra, tehát oly nagy területre terjed

ki, hogy ez már két kézre való dolgot adhat s ad is egy önálló igazgatóságnak, a mit bizonyít az is, hogy a nagyszámu személyzetet, ennek szakadatlan munkálkodása dacára is, folyton szaporítani kell, hogy a munkát győzhesse, a mit a mező — s erdőgazdaság együttesen nyújt. Ha e teendőket még a bányászatiakkal is egyesítenők egy igazgatóság alá, a kezelés oly kiterjedtté lenne, hogy nehézkessége folytán csak hátráltatólag hatna.

De másrészt is úgy a tapasztalat, mint az irodalmilag kifejtett eszmecsere által eléggé be van igazolva, hogy az erdőszet a bányászat gyámkodása alatt a legnagyobb jövedelmezőséget el nem érheti. Nem akarom e mellett kétségbe vonni a bányászatnak azon elvitázhatlan érdemét, hogy több helyen ő volt megindítója az erdők tartamos üzemre fektetett gazdaságos kezelésének s ez által, úgy szólván, szolgálatot tett az erdőszeti tudománynak; a bányászat volt az, mely kezdetben midőn a fának semmi értéke sem volt, lehetségessé tette itt-ott az erdők előnyös kihasználását. Minthogy azonban idővel a viszonyok annyira fejlődtek, hogy a fának kereslete s evvel értéke egyre nagyobbodott, a bányászat nem lehetett többé azon egyedüli tényező, mely mellett az erdő a viszonyoknak megfelelő legnagyobb értéket produkálhatta volna; — szükséges volt tehát a bányászat s erdőszet különválasztása által az előbbit oda kényszeríteni, miszerint úgy rendezkedjék be, hogy az értékesebbé vált fából minél kevesebbre — a jobb értékesítés után még fennmaradóra — szoritkozzék s a hiányt más surrogatumokkal pótolja, az oroszlánrészt a jobban fizető fakereskedőknek engedvén át.

A besztérczebányai s velük az egész felvidéki kincst. erdők egészen a hatvanas évek végeig azon alárendelt szerepre voltak kárhoztatva, hogy kincseikkel, melyek annyi életszükséglet s iparág kielégítésére vannak hivatva, kizárólag egy iparágot

támogassanak (a bányászatot), mely terményei előállításához sokszor oly faválasztékokat használt fel, mely más célra sokkal előnyösebben lett volna áruba bocsátható. E korlátlan rendelkezés az erdők felett szolgáltatott egyszersmind ürügyet, hogy a bányászati iparág tökéletesítésére s ez által a termelés olcsóságára ösztönző inger erősebben ki ne fejlődjék, abban bizván, hogy az erdő a jövedelem csökkenést pótolja. S már ez egymagában is elég ok volt az erdők különválasztására. Mert, hogy a különválasztás e tekintetben haszonnal járt, mutatja az, hogy különösen azóta mutatkozik nagyobb élénkség, minél gazdaságosabban rendezni be a bányászat üzemét s az e körül tett nagyobb szerű javítások s tökéletesítések jobbadán a különválasztás óta létesítettek, a mint erről különösen az ezen jószágigazgatósági kerületben találtató bányaműveknél meggyőződhetni. Azóta lett pl. a selmeczi kohó úgy átalakítva, hogy az erdei terményeket majdnem nélkülözhetővé tette, a mennyiben sikerült igen jó sikerrel coaksot használni helyettök, a mit igen találóan fejez ki egy erre vonatkozó, selmeczi bonmot: „Der Herr Bergrath K., kann auch ohne Holz und ohne Kohlen schmelzen.“ A bányászat jövedelmezőségére oly nagy fontosságu II. József altárna gyors befejezését is nem kis mértékben a különválasztás folytán előállott (ugy dologi, mint személyi) változás idézhette elő.

A külön választás szükségessége kimagyarázható még e két termelő-ág sajátágaiból, melyek egészen ellentétesek. A bányászat u. i. szerencsére dolgozik; — telérre bukkanva, nagyra fokozódik jövedelme, a telér kifogytával vagy elvetődésével azonban hosszabb ideig ismét minden jövedelem nélkül van és veszteséggel dolgozik. Hogy ez utóbbit minél kevésbé érezhetővé tegye, üzemét a legszűkebbre szorítja, nagyrészt beszünteti, míg ellenben gazdag években üzemét nagyon is kiterjeszti. Eszerint ingadozik fafogyasztása is, hol igen kicsiny,

hol tulságos nagy. De az erdészet sajátága meg épen az, hogy hozama, mit tartamosan nyújtani képes, mindig mérsékelt, de minden évben ugyanazon magasságban marad, nagyobb mérvű ingadozásokat veszteség nélkül nem bír el, a készleteket kár nélkül felhalmozni nem lehet, de viszont a túlvágatás sem áll az erdőgazdaság érdekében; így tehát a bányászatnak hol a legkisebbre szállított, hol túl nagy követelésével nem tarthat lépést.

Ennélfogva az erdőgazdaság érdeke azt parancsolja, hogy a bányászattól emancipálja magát s csak annyiban vegye tekintetbe s támogassa, a mennyiben, mint termelő társa s a nemzetgazdaság érdeke megkívánja. S ezt a beszterczebányai m. kir. jószágigazgatóság sem téveszti szem elől, a mennyiben a a bányászat által fogyasztott fa- és szén után minden nyereségről lemond, hanem tisztán annak megtérítésére szorítkozik, a mibe az anyag előállítására került s így alaptalan azon vád, hogy a bányászatnak a favállalkozók által tulságosan felcsigázott árakat kell fizetnie.

Hogy sem a bányászat, sem az erdészet nem bír azonnal nagy eredményeket felmutatni, az onnan van, hogy minden ilynemű ujítás, különösen ha századokon át fennállott viszonyt szakít meg, nagy hullámokat hagy maga után, melyek annál később jönnek egyensúlyba, minél erősebb volt a kötelék, mint itt. — Tekintetbe veendő azonkívül még az is, hogy ez időszakba esik az 1873. évi pénzválság s néhány háború, mi a vállalkozási kedvet s áru-forgalmat csökkentette.

De a mint a bányászatnál történt, befektetések meg fogják hozni gyümölcsüket, úgy az erdészetnek az új állapot szerint való rendezkedése is meghozta és még meg fogja hozni a nagyobb jövedelmet.

Fuchs János, s. k.

okleveles erdész.